

4. avgust - 18. nedelja med letom

Odlomek pripada Lukovemu poročilu o Jezusovem potovanju proti Jeruzalemu in sicer 12. poglavju razen zadnjega odlomka, v katerem je govora o znamenjih časa. Celotna sekcija, kateri pripada nedeljski odlomek, v katerem svari pred lakomnostjo, v bistvu določa položaj skupnosti učencev v svetu. Večina materiala je iz vira o Jezusovih govorih, le malo je prav Lukovega, toda k temu pripada ta odlomek. Gre za nekakšen kontrast splošni vsebini cele sekcije in govori o tem, kako se skupnost učencev ne sme obnašati. Zahtevo "nekoga iz množice", naj odloči o dediščini (v. 13-14), Jezus odločno odkloni in kot načelo posvari pred "vsako pohlepnostjo" (v. 15). To svarilo potem osvetli s priliko, ki jo zaključí z naukom (v. 16-21)

Anonimni "nekdo iz množice" se obrne na Jezusa z nagovorom "Učitelj". Evngelista ne zanima vpraševalec, ampak Jezusov odgovor. Učitelj pomeni, da ga ima za učitelja postave, ki ima pravico izražati sodbe v primerih pravnega dvoma ali negotovosti. Očitno vpraševalec sodi, da ga je brat pri dediščini ogoljufal, zato naj Jezus tukaj razsodi. Jezus zavrne to zahtevo z vprašanjem, kdo ga je postavil za razsodnika. Na koga namiguje ta "kdo"? Na zakonito oblast ali na Boga? Po vsej verjetnosti Jezus misli na Boga, torej njegov odgovor pomeni: »Bog me ni poslal na svet, da bi se ukvarjal z vašimi prepiri. Zmenite se med sabo!«

Zgodba postane priložnost za temeljni pouk, ki pa ni več namenjen "nekomu iz množice", ampak vsem navzočim. Jezus posvari pred "vsako pohlepnostjo"; grška *pleonexia* pomeni prav to: hoteti-imeti-več. Jezus opraviči svoje svarilo z dejstvom, da gospodarsko obilje ni nobeno zagotovilo, da bo nekdo imel "življenje", kar seveda pomeni zemeljsko in predvsem "večno življenje". In to potem osvetli s priliko.

Bogatemu kmetu je letina tako obrodila, da za pridelke nima več prostora v starih žitnicah. In tu je najprej kmetov samogovor: »Kaj naj storim?« V tem samogovoru ni sledu o kaki skoposti, pohlepu ali podobnem, ampak je zgolj načrtovanje, kako spraviti pridelke. Potem se priklati druga misel: preskrbljen je za mnogo let, zato si reče: »Počivaj, jej, pij in bodi dobre volje.« Jezus ga sploh ne prikaže kot kakega brezverca, nasprotno, tisti "počivaj" bi po judovskem pojmovanju vključeval spolnjevanje verskih dolžnosti. Vendar je pozabil na nekaj in zato je "neumen" pred Bogom.

Jezus ne pove, na kaj je kmet pozabil, ampak naredi iz samogovora dvogovor, torej uvede v zgodbo še nekoga, to je pa Bog. In ta reče kmetu samo dva stavka: »Neumnež! To noč bodo terjali tvojo dušo od tebe, in kar si pripravil, čigavo bo?« S tem Jezus ponovi modrost Stare zaveze: »Res ta ali oni obogati, ker se peha in stiska, a njegovo plačilo bo videti takole: ›Našel sem počitek,‹ bo rekel, ›odslej bom živel od svojih dobrin‹. Pa ne ve, koliko časa bo steklo, ko jih bo prepustil drugim in umrl« (Sir 11,18-19). Podobno modruje psalmist: »Skupaj izgineta norec in neumnež, drugim zapuščata svoje premoženje, svojo notranjost, svoje hiše na veke, svoja bivališča od roda do roda, čeprav sta po svojih imenih imenovala pokrajine« (Ps 49(48),11b-12).

Ta kmet je bil samo neumen, kot je rekel Kristus, saj je nameraval uživati samo ob tistem, kar je pridelal. Kaj bi potem rekli o ljudeh, ki so grabili in še grabijo denar in oblast, ki so šli tako daleč, da so ukradli državo. Drsa jim že prepeva, pa še nimajo dovolj. Niso samo neumni, tudi zlobni so. Za njih velja, kar je rekla Samuelova mati Ana o Bogu: »Korake svojih zvestih varuje, hudobni pa izginejo v temi, zakaj noben človek ne bo uspel s silo. Kateri se upirajo Gospodu, bodo strti.«

28. julij - 17. nedelja med letom

Odlomek prinaša glavne nauke o molitvi. Evangelist je v njem združil tri krajša besedila, ki jih je povzel delno po svoj tradiciji, delno po skupnem viru z Matejevim evengelijem. Da je ta odlomek postavljen v opis Jezusovega potovanja v Jeruzalem, poudarja, kako važne je v njem izražena teologija za Jezusovo življenje in usodo, kot tudi za dejavnost apostolov in, seveda, kristjanov. Prvi del je Lukova oblika očenaša. Primerjava z Jezusovim govorom na gori pri Mateju pokaže, da je Luka bolj zvest originalnemu besedilu. Za Luka je očenaš zgled vsake krščanske molitve: zgled Gospoda, ki moli, izzove prošnjo apostolov, naj jih naučijo moliti in Jezus odgovori z besedilom molitve. Drugi del govori o nadležnem prijatelju, ki si sredi noči prihaja sposoditi kruh in je bila verjetno združena z zgodbo o krivičnem sodniku, ki je zdaj v 18. poglavju. Tretji del zaključuje nedeljski odlomek. Za razliko od vzporednega besedila pri Mateju, Lukovo nima namena govoriti o vsemogočnosti molitve, ampak govori o Božjem daru, ki je

podeljen kristjanu, ki moli, kakor je v prejšnjih dveh delih povedano. Teološke in slogovne spremembe besedila povedo, da je Luka temeljito predelal odlomek in mu dal omenjeno novo razlago. Pri razlagi bo treba upoštevati vse tri dele. Pri očenašu je treba poudariti, da je zadnja liturgična izdaja nedeljskih beril in evangelijev iz leta 2000 že prinaša nov prevod zadnje očenaševe vrstice: »in ne daj, da pademo v skušnjavo« namesto dosednjega »in ne vpelji nas v skušnjavo,« ki zglada, kot da nam Bog na pot nastavlja bananine olupke, da bi se spotaknili, kot je to komentiral eden od pariških župnikov. Zdaj je samo še od slovenske škofovske konference odvisno, kdaj bomo uradno začeli uporabljati novi prevod te vrstice. Za razlago prilike o krivičnem sodniku in tiste o darovih, ki naj bi jih izprosili od Boga je vsekakor premalo prostora, saj še daleč nista enostavni. Ustavimo se pri nekaterih značilnosti, ki naj jih na podlagi očenaša ima kristjanova molitev. Molitev sme in mora izražati resnično potrebo v trenutnem stanju, pa tudi na splošno. Seveda naj vsebuje tudi zahvalni in častilni vidik. Molitev mora biti tudi odprta daru Svetega Duha, ki veje, kjer hoče. Dovoliti mora Bogu, da očisti tistega, ki moli, vsakega sebične želje. In končno mora biti molitev polna zaupanja. Verjeti je treba, da je Bog ljubezen in deluje za naše odrešenje tudi preko trpljenja in smrti. In vedeti je treba, da Bog usliši tako, kot on ve, da je prav, ne pa kot bi mi hoteli in želeli.

21. julij - 16. nedelja med letom

Razlaga odlomka povzroča nemalo težav. Tradicija, ki temelji na Janezovem evangeliju, predstavlja obe sestri kot posebno vdani Jezusu, tukaj pa sta zel različni, skoraj kot nasprotje druga drugi. Tudi prevod sam glede na različne vire, ni čisto jasen: ali se zadnja vrstica nanaša na "le eno je potrebno", ali pa "le malo stvari je potrebnih". Vse kaže, da je bil odlomek sestavljen precej pozno, zato ga imajo nekateri odlični poznavalci za legendo, drugi pa poučno dejstvo. Vsekakor ima pisec Lukovega evangelija zelo rad nasprotujoče si osebnosti (7,36-50, zgodba o dveh dolžnikih; 16,19-31, bogataš in ubogi Lazar; 18,19-14, farizej in cestninar). Tudi zgodba o usmiljenem Samarijanu prejšnje nedelje ima dvoje nasprotujočih si obnašanj: duhovnik in levit ter Samarijan. V glavnem gre za nasprotje med dobrim in zlom ali vsaj med dobrim in boljšim, za kar gre tudi tukaj, čeprav je Marta

drugje predstavljena kot zvesta Kristusova učenka. Zanimivo je tudi, da Jezus v svojem očitku ne omenja Martine zahteve, češ naj reče Mariji, naj ji pomaga, ampak očita samo pretirano zaposlenost s postrežbo. Iz vsega lahko posnamemo, da Marta sprejema Jezusa kot kateregakoli gosta, Marija pa kot tistega, katerega prihod spremeni njeno življenje. Predvsem pa je važno vedeti, da nasprotje med "skrbjo in vznemirjanjem" (Marta) ter "poslušanjem besede" (Marija) pomeni dva načina odgovora na Jezusovo navzočnost, nikakor pa na "poganski" način (postrežba) v nasprotju z "iskanjem kraljestva" (poslušanje besede). Prav zato je treba priliko o dveh sestrah razlagati v soglasju s priliko o usmiljenem Samarijanu. Kristjanovo življenje temelji tako na ljubezni do Boga kot na ljubezni do bližnjega, možno je pa samo kot posledica sprejetja besede. Poslušanje besede in dejavno življenje sta v tesnem odnosu. Dejavnost (ljubezen do bližnjega) ne zraste iz nič, ampak iz sprejetja Jezusove besede. Jakobovo pismo vabi: »Postanite uresničevalci besede in ne le poslušalci, ki sami sebe varajo« (1,22). Poslušanje ni nekaj pasivnega, ampak resničnost, ki sili k primernemu dejanju. Posledično je tudi liturgija, kjer je poslušanje besede integralni del, del življenjske dejavnosti.

14. julij - 15. nedelja med letom

Prilika o usmiljenem Samarijanu je verjetno ena najbolj znanih (in uporabljenih) evangeljskih prilik in običajno služi kot dokaz, da je naš bližnji vsak človek, kar pa kot dokaz sploh ne velja. Za to so v Svetem pismu drugi dokazi, morebiti najvažnejši, da Kristus ni nikogar izključil od posledic svojega odrešilnega delovanja. Ob pazljivem branju zaključka prilike ugotovimo, da po ugotovitvi učitelja postave, ki jo je potrdil Jezus, ni ranjeni in pomoči potrebni popotnik bližnji Samarijani, kot bi pričakovali, ampak da je Samarijan bližnji temu ranjenemu popotniku. Očitno je torej, da pri tej priliki sploh ne gre za ugotavljanje največje zapovedi, saj učitelj postave to dobro ve in zastavi vprašanje kdo da je bližnji samo zato, da se rešuje iz zadrege, ker je povpraševal po zapovedi, ki jo sam dobro pozna. Poudarek je na tem, da je zapoved važna, ni pa vse. So osnovni problemi, ki se izmikajo vsakemu pravnemu določilu. Vsak pravni red je kot mreža. Kdor dobro pozna sistem, bo vedno našel luknjo, skozi katero se bo izmaknil. Jezus ni niti najmanj zategnil obstoječega pravnega sistema, še manj pa

ustvaril novega. Ni si delal problemov s pravnim utemeljevanjem odnosa do bližnjega, ampak je pokazal zgled, ki sicer sam po sebi ne ustvarja nobene pravne obveznosti, je pa njegova notranja dinamika tako zavezujoča, da presega vsak zakon. Tako sta duhovnik in levit, ki se ne zmenita za ranjenca, ohranila Postavo (zakon) in kult (bogoslužje), vendar pa je njuna pobožnost ostala brez kakih posledic. To je primer, kako lahko kult in zakon moreta (ne morata!) zagradi pot, ki vodi k bližnjemu. Človek lahko postane neobčutljiv in neusmljen do drugih. Pomoč in usmiljenje navadno prideta od tistega, od kogar ju najmanj pričakujemo in se izkaže kot naš bližnji. Seveda pa je tukaj tudi vprašanje usmiljenja, ki se marsikdaj zdi ponižujoče, posebno če gre tukaj za odnos s tretjim svetom, ki hoče pravičnost, ne usmiljenje. Težava je le v tem, da kar imajo oni za pravičnost, nima nobene pravne podlage. To je vidno posebno pri migrantih, ki kot svojo "pravico" zahtevajo stalno in zastoj bivališče v Evropi, kjer bi v brezdelju uživali sadove dela avtohtonih prebivalcev. Zato je treba vedeti, da odnos Samarijana kot bližnjega še ne pomeni pasivno dopuščanje izkoriščanja. Sem pa že raje bližnji svojemu potrebnemu sonarodnjaku, kot pa lenemu in nasilnemu prišleku.

7. julij - 14. nedelja med letom

Nedeljski odlomek je del širšega besedila iz Lukovega evangelija, ki obsega pripovedi o samarijski vasi, ki ni hotela sprejeti Jezusa (9,51-56), o mladeniču, ki bi rad hodil za Jezusom (9,57-62), današnji odlomek o dvainsedemdesetih učencih, ki jih Jezus pošlje (10,1-12), gorje, ki ga Jezus napoveduje nespokorjenim mestom (10,13-16, ta del je v današnjem odlomku izpuščen), o učencih, ki se vrnejo (10,17-20), ter o Jezusovem veselju zaradi razodetja preprostim (10,21-24; tudi ta del je na to nedeljo izpuščen). Formalno gledano je odlomek "misijonsko navodilo", govor, s katerim Jezus pošilja učence na njihovo delovno področje. Omemba žetve, ki v Svetem pismu pomeni končno sodbo, daje razumeti, da evangelist gleda na poslanstvo učencev kot na eshatološko dejstvo, torej na dejstvo, ki meri na konec časa. To razloži, zakaj so Kristusove zahteve tako radikalne (jagnjeta med volkovi, potovanje brez denarnice, torbe in sandal, brez pozdravljanja, odločnost zapustiti tiste, ki jih je ne sprejmejo in grožnja, da jim bo hujše kot Sodomi). Jezusu v začetku daje naslov "Gospod" in učenci so odposlani

kot glasniki nekega kralja. Njihovo poslanstvo ni omejeno, ker je v bistvu priprava na prihod tistega, ki jih je poslal – spet poudarek eshtološkega vidika. Vsekakor pa se to prvo javno delovanje učencev nanaša na pogane. Evangelist namreč daje močan poudarek razrušenju Jeruzalema, kar govori v prid dokončni obliki evangelija nekako v 80. letih torej pol stoletja po Kristusu, ko je prva Cerkev že imela nekaj izkušenj z misijoni med pogani. Omembe je vredno tudi navodilo »Ne nosite s seboj ne denarnice ne torbe ne sandal...« (v. 4), kar po soglasnem mnenju razlagalcev pomeni, naj se ne zanašajo na svoje moči, ampak naj se podajo v negotovost. Je pa možna še druga razlaga, ki pa doseže isti cilj. Mišna (del Talmuda) ima namreč podobno zahtevo do tistih, ki se hočejo povzpeti na svet goro, da bi vstopili v skupnost, ki časti Jahveja. Veselje učencev, ko so se vrnil in poročali o uspehih, kaže, da so razumeli navidezno nasprotje: poslani so, naj grede pripravljat pot Kristusu, njihovo oznanilo pa je o prihodu Božjega kraljestva. Toda nasprotje je samo navidezno, saj je uresničenje Božjega kraljestva prav tisto, kar dela Kristus bodisi pred poveličanjem (vstajenjem), bodisi po poveličanju. Očitno je osnovno načelo misijonstva veljavno še danes: če vas kje ne sprejmejo, otresite prah in pojdite drugam – krivda ne bo vaša.